

سیاست تقسیم سود و گزارشگری مالی متقلبانه

حسن فرج زاده دهکردی *

لیلا آقایی **

چکیده

این مقاله رابطه بین تقلب در گزارشگری مالی و سیاست‌های تقسیم سود شرکت‌ها را بررسی می‌کند. به صورت خاص، در این تحقیق بر شرایطی تمرکز می‌شود که بر اساس انگیزه‌های مدیریت در به‌کارگیری اقلام تعهدی اختیاری، می‌توان تجدید ارائه صورت‌های مالی را در دو گروه متقلبانه و غیرمتقلبانه، طبقه‌بندی نمود. داده‌های تحقیق مربوط به ۲۴۷ شرکت (مشمول بر ۲،۲۳۸ مشاهده شرکت - سال) طی دوره زمانی ۹۰-۱۳۸۱ است. از مدل دستیابی به پیش‌بینی‌ها جهت تعیین گزارشگری مالی متقلبانه استفاده شده و از روش رگرسیون لجستیک با اثرات ثابت و داده‌های تابلویی جهت آزمونهای تحقیق بهره‌گرفته شده است. نتایج به دست آمده نشان داد، شرکت‌هایی که سود تقسیم می‌کنند با احتمال کمتری مرتکب گزارشگری مالی متقلبانه می‌شوند. همچنین، سطح سود تقسیمی نیز رابطه‌ای منفی با گزارشگری مالی متقلبانه دارد. براساس یافته‌های تحقیق می‌توان نتیجه گرفت سود تقسیمی حاوی اطلاعاتی در خصوص کیفیت گزارشگری مالی شرکت، به ویژه انگیزه‌های منجر به تجدید ارائه صورت‌های مالی است.

واژگان کلیدی: تجدید ارائه صورت‌های مالی، سیاست‌های تقسیم سود، گزارشگری مالی متقلبانه، محتوای اطلاعاتی.

* استادیار گروه حسابداری موسسه آموزش عالی رجاء (نویسنده مسئول) ha.farajzadeh@yahoo.com

** کارشناس ارشد حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی، واحد بین‌الملل قشم

مقدمه

بر اساس مبانی نظری، تقسیم سود از سوی شرکت‌ها، تحریف در گزارشگری مالی توسط آنها را محدود می‌کند. برای مثال، بر اساس ماده ۹۰ اصلاحیه قانون تجارت، شرکت‌های سهامی عام مکلف هستند در صورت شناسایی سود، حداقل ۱۰ درصد سود خود را بین سهامداران توزیع کنند. تقسیم سود نیازمند وجه نقد است و با توجه به اینکه از طریق دستکاری ارقام حسابداری نمی‌توان وجه نقد ایجاد کرد، گزارش سودهای غیر واقعی با محدودیت روبرو است. از این رو، محققین تقسیم سود از سوی شرکت را نشان دهنده واقعی بودن سود گزارش شده و با کیفیت بودن گزارشگری مالی شرکت می‌دانند [۶].

ارتباط بین سیاست‌های تقسیم سود و کیفیت گزارشگری مالی در تحقیقات خارجی و داخلی متعددی مورد توجه قرار گرفته است [۱، ۲، ۶ و ۷]. با این وجود، در این تحقیقات به ندرت رابطه بین گزارشگری مالی متقلبانه و سیاست تقسیم سود بررسی شده است. در پژوهش حاضر، رابطه بین تقلب در گزارشگری مالی و سیاست تقسیم سود شرکت‌ها مطالعه شده و به منظور تعیین تقلب در گزارشگری مالی از انگیزه‌های تجدید ارائه صورت‌های مالی استفاده شده است. هر چند در برخی از پژوهش‌های پیشین، تجدید ارائه به عنوان معیاری از کیفیت سود و گزارشگری مالیدر نظر گرفته شده است، با این وجود، تحقیقات انجام گرفته در داخل کشور نتوانسته‌اند رابطه معناداری بین تجدید ارائه و سیاست تقسیم سود شرکت‌ها مشاهده کنند [۱ و ۲]. برزده (۱۳۹۲)، در توجیه این یافته خود بیان می‌کند که تعدد تجدید ارائه صورت‌های مالی، وجود هرگونه رابطه بین تجدید ارائه صورت‌های مالی و سیاست تقسیم سود شرکت‌ها را منتفی می‌سازد [۱].

آنچه تحقیق حاضر را از سایر پژوهش‌های مشابه پیشین متمایز می‌سازد، تمرکز بر انگیزه‌های منجر به تجدید ارائه صورت‌های مالی است که پیش از این نادیده گرفته شده‌اند. به عبارت ساده، تمام تجدید ارائه‌ها را نمی‌توان به عنوان نشانه کیفیت پایین گزارشگری مالی تلقی کرد. برای مثال، برخی تجدید ارائه‌ها از حوزه اختیارات مدیریت شرکت خارج هستند. تجدید ارائه‌هایی که در اثر تغییر در مفاد اصول و استانداردهای حسابداری حادث شده‌اند، از این جمله‌اند. حتی عوامل و انگیزه‌هایی در حوزه‌های اختیارات مدیریت وجود دارند که منجر به تجدید ارائه صورت‌های مالی می‌شوند با این وجود نشانه کیفیت ضعیف گزارشگری مالی نیستند. هنگامی که مدیریت قصد انتقال

اطلاعات خصوصی خود به سرمایه‌گذاران را دارد تا آنان وضعیت مالی و سودآوری آتی شرکت را بهتر درک نمایند، ممکن است به نحوی اقدام به گزارشگری مالی نماید که تجدید ارائه صورت‌های مالی در دوره‌های آتی را ناگزیر سازد. به این ترتیب نمی‌توان چنین تجدید ارائه‌ای را نشانه کیفیت پایین گزارشگری مالی در دوره‌های گذشته تلقی نمود [۸].

عدم توجه به دلایل و انگیزه‌های منتج به تجدید ارائه باعث شده‌است که تحقیقات پیشین در تبیین رابطه بین تجدید ارائه (کیفیت سود) و وضعیت تقسیم سود شرکت‌ها ناتوان باشند. در این تحقیق با به کارگیری مدل دستیابی به پیش‌بینی‌ها، انگیزه‌های مدیریت در گزارشگری مالی شناسایی شده و بر اساس آن، تجدید ارائه صورت‌های مالی در دو گروه متقلبانه و غیر متقلبانه طبقه‌بندی شده‌اند. بر این اساس انتظار می‌رود تجدید ارائه‌های ناشی از انگیزه‌های غیر متقلبانه نه تنها بی‌کیفیتی گزارشگری مالی را نشان ندهند، بلکه در برخی مواقع، منعکس‌کننده انتقال اطلاعات خصوصی مدیریت به سرمایه‌گذاران باشد و در نتیجه این‌گونه شرکت‌ها ضمن برخورداری از سود با کیفیت، بخش قابل توجهی از آن را بین سرمایه‌گذاران تقسیم نمایند.

تجدید ارائه صورت‌های مالی در سال‌های اخیر به طور فزاینده‌ای افزایش یافته و توجه صاحب‌نظران این رشته را به خود جلب کرده‌است. تحقیقات مشابهی که در ایران انجام شده نیز نشان داده‌است که اغلب شرکت‌ها، صورت‌های مالی خود را در دوره بعد تجدید ارائه کرده‌اند. برای مثال، برزده (۱۳۹۲) بیان کرد که حدود ۸۱ درصد شرکت‌های موجود در نمونه تحقیق او، صورت‌های مالی خود را تجدید ارائه کرده‌اند [۱].

در ادبیات تحقیق همواره از تجدید ارائه به عنوان یکی از بارزترین نشانه‌های پایین بودن کیفیت گزارشگری مالی یاد شده‌است [۹]. برخلاف این نگرش متداول، تمامی تجدید ارائه‌ها لزوماً به معنای کیفیت نامطلوب سود نیست. زیرا می‌تواند ناشی از انگیزه‌های غیر متقلبانه مدیریت باشد. بر این اساس، تنها هنگامی تجدید ارائه می‌تواند نشان‌دهنده کیفیت پایین سود باشد که ناشی از انگیزه‌های متقلبانه مدیریت باشد [۸].

در ادبیات تحقیق در خصوص انگیزه‌های مدیریت در انتخاب روش‌های اختیاری دو دیدگاه متفاوت وجود دارد. نخستین دیدگاه بیان می‌دارد، که مدیریت در جهت پنهان نمودن عملکرد اقتصادی واقعی شرکت و به منظور افزایش رفاه مدیران (به ویژه در جهت دستیابی به پیش‌بینی‌هایی که ارزیابی عملکرد مدیریت بر مبنای آنها قرار دارد) اقدام به

انتخاب از میان روش‌های اختیاری حسابداری می‌نماید. این دیدگاه به بعد متقالبانه بودن انتخاب روش‌های اختیاری توسط مدیران اشاره دارد. از آنجا که اهداف مدیریت در فرایند حسابداری متقالبانه، خودخواهانه است، باعث ایجاد اطلاعات نادرست در گزارش‌های اولیه می‌شود. در این حالت، تصحیح اطلاعات نادرست اولیه، در قالب صورت‌های مالی تجدید ارائه شده صورت خواهد گرفت. از آنجا که این انتخاب‌های اختیاری تأثیرات معکوسی بر نتایج عملکرد دوره مالی بعدی خواهد گذاشت، مدیران دارای این انگیزه هستند که در دوره مالی بعد ارقام مربوط به سال مالی گذشته را تجدید ارائه نمایند.

دیدگاه بعدی درباره انتخاب روش‌های اختیاری حسابداری، دلایل غیر فرصت‌طلبانه و غیر متقالبانه‌است. توجیحات متفاوت و در برخی موارد، با پیش‌بینی‌های متضاد در خصوص وجود انگیزه‌هایی غیر متقالبانه برای انتخاب از میان روش‌های اختیاری حسابداری مطرح می‌شود. در نخستین حالت، مدیریت با هدف انتقال اطلاعات خصوصی اقدام به دستکاری اطلاعات حسابداری در دوره جاری و تجدید ارائه آنها در دوره بعد می‌نماید (فرضیه اطلاعاتی). در حالت دیگر، مدیریت برای به حداقل رساندن هزینه‌های نمایندگی بین طرف‌های مختلف قرارداد و در نتیجه بالا بردن ارزش شرکت اقدام به انتخاب روش‌های حسابداری می‌نماید (فرضیه نمایندگی). سرانجام، اشتباهات سهوی یا بکارگیری نادرست اصول و استانداردهای حسابداری ممکن است منجر به تجدید ارائه صورت‌های شود [۸].

از دیدگاه غیر متقالبانه نمی‌توان پیش‌بینی یکنواختی در خصوص کیفیت اطلاعات اولیه و تجدید ارائه شده صورت‌های مالی داشت. در صورتی که انگیزه‌های انتخاب روش‌های اختیاری حسابداری مطابق با فرضیه اطلاعاتی و یا فرضیه نمایندگی کارا باشد، می‌توان انتظار داشت که صورت‌های مالی اولیه در مقایسه با اطلاعات تجدید ارائه شده دارای کیفیت بالاتری باشد. در این حالت تجدید ارائه نشان از کیفیت مطلوب اطلاعات در دوره قبلی دارد. بر خلاف آن، در صورت برقرار بودن پیش‌بینی فرضیه نمایندگی فرصت‌طلبانه و یا فرضیه اشتباهات، تجدید ارائه منعکس کننده کیفیت ضعیف اطلاعات در دوره مالی پیشین است.

در ادبیات مالی در خصوص ارتباط سیاست‌های تقسیم سود و کیفیت گزارشگری مالی، دو فرضیه محتوای اطلاعاتی (پیام‌رسانی) سود نقدی و تئوری نمایندگی مطرح شده‌است. فرضیه محتوای اطلاعاتی سود بیان می‌کند، سود سهام نقدی حاوی اطلاعاتی درباره چشم‌انداز آتی سودهای شرکت است. مدیران شرکت‌ها تمایلی به افزایش سود

سهام نقدی ندارند، مگر باور آنها بر این باشد که می‌توانند سطح جدیدی از سود سهام نقدی را در آینده حفظ کنند. بنابراین توزیع منظم سود سهام نقدی از پایداری سودهای آتی خبر می‌دهد و فرض می‌شود سود سهام نقدی حاوی اطلاعاتی درباره کیفیت سود است. بر این اساس بعید به نظر می‌رسد شرکت‌هایی که کیفیت سود آنها سؤال برانگیز است بتوانند از سیاست پرداخت منظم سود سهام نقدی که از نظر اقتصادی با اهمیت است، حمایت کنند [۳].

رابطه سیاست تقسیم سود و کیفیت گزارشگری مالی، از منظر تئوری نمایندگی نیز قابل بحث است. در مدل نمایندگی، از خط‌مشی تقسیم سود به عنوان ابزاری برای هم‌جهت ساختن منافع مدیران و سهامداران استفاده می‌شود. چرا که با پرداخت سود نقدی به سهامداران، از یک سو جریان‌های نقدی آزاد و امکان سرمایه‌گذاری در پروژه‌های سرمایه‌گذاری غیر بهینه کاهش می‌یابد و از سوی دیگر مدیران را در معرض نظارت مکرر به وسیله بازار سرمایه قرار می‌دهد. از این رو تقسیم سود به عنوان یکی از ساز و کارهای تقلیل تعارضات نمایندگی، قابل استفاده است [۱۰]. در واقع، پرداخت درصد قابل توجهی از سود یکی از مکانیزم‌های کنترلی سرمایه‌گذاران جهت تعدیل تضاد منافع است؛ زیرا سود سهام نقدی مدیریت را وادار می‌سازد تا برای پرداخت سود به اندازه کافی وجه نقد ایجاد نماید. همچنین پرداخت سود نقدی می‌تواند مدیریت را وادار نماید تا برای تأمین مالی پروژه‌های خود به بازار سرمایه مراجعه نماید و اطلاعات بیشتر و با کیفیت‌تری را در اختیار بازار سرمایه قرار دهد [۴]. بنابراین بر اساس تئوری نمایندگی سود تقسیمی نقشی کاهنده در هزینه‌های تضاد منافع میان مدیران و سهامداران ایفا می‌کند [۷] و در صورت توزیع سود، انتظار بر بالا بودن کیفیت سود شرکت است.

پیشینه تحقیق

تانگ و میائو (۲۰۱۱) به شواهدی دست یافتند که ارتباط مستقیم بین وضعیت پرداخت سود تقسیمی و کیفیت سود را تأیید می‌نماید. این ارتباط مثبت بین وضعیت پرداخت سود تقسیمی و کیفیت سود برای شرکت‌هایی که سود بیشتری پرداخت می‌کنند قوی‌تر است [۷]. اسکینر و سولتس (۲۰۱۱) نیز نشان دادند شرکت‌هایی که سود توزیع می‌کنند در مقایسه با دیگر شرکت‌ها، سود پایدارتری دارند [۶]. دی‌آنجلو و همکاران (۲۰۰۴) نشان

دادند شرکت‌های با کیفیت سود بالاتر، تمایل بیشتری به پرداخت سود و افزایش مبالغ سود تقسیمی دارند و سود خود را کمتر مدیریت می‌کنند [۱۱].

در تحقیقی متفاوت، کسکی و هانلون (۲۰۱۳) رابطه بین گزارشگری مالی متقلبانه و سیاست تقسیم سود شرکت‌ها را مطالعه کردند. نتایج آنها نشان داد که شرکت‌های متهم به تقلب، نسبت به شرکت‌های دیگر، سود کمتری پرداخت می‌کنند و سیاست تقسیم سود یکنواختی ندارند [۱۲].

در داخل کشور، برزده (۱۳۹۲) به صورتی جامع، رابطه بین وضعیت تقسیم سود شرکت‌ها را با ابعاد مختلف کیفیت سود، شامل اقلام تعهدی اختیاری، شفافیت، مربوط بودن، به موقع بودن، محافظه کارانه بودن، پایداری، قابلیت پیش‌بینی سود و تجدید ارائه، مطالعه کرد. نتایج نشان داد به جز تجدید ارائه صورت‌های مالی، سایر معیارهای کیفیت سود رابطه معناداری با تقسیم سود و سطح سود تقسیمی دارند. این محقق، عدم وجود ارتباط بین تجدید ارائه صورت‌های مالی و سیاست‌های تقسیم سود را به تعدد تجدید ارائه‌ها در بازار سرمایه ایران نسبت داد [۱].

تهرانی و ذاکری (۱۳۸۸) نشان دادند شرکت‌هایی که سود پرداخت می‌کنند از پایداری سود بیشتری در دوره‌های آتی برخوردارند و همچنین این اثر برای شرکت‌های با نسبت توزیع بالاتر، نمایان‌تر است. مشابه با برزده (۱۳۹۲)، علوی طبری و همکاران (۱۳۸۸) نیز نتوانستند بین تجدید ارائه صورت سود و زیان و سیاست تقسیم سود شرکت‌ها رابطه‌ای بیابند [۲]. عامری (۱۳۸۶) نشان داد شرکت‌های بزرگ‌تر سود بیشتری تقسیم می‌کنند. همچنین هر چه کیفیت سود بالاتر، اقلام تعهدی کمتر و جریان‌های نقد بالاتر باشد، نسبت تقسیم سود نیز بیشتر است [۵].

روش تحقیق

جامعه آماری و نمونه تحقیق

جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در طی دوره تحقیق (۱۳۹۰-۱۳۸۱) است. با توجه به این که تجدید ارائه صورت‌های مالی در دوره زمانی یک سال پس از انتشار صورت‌های مالی اولیه صورت می‌گیرد و عدم دسترسی به صورت‌های مالی شرکت‌ها در سال ۱۳۹۲، دوره زمانی تحقیق منتهی به ۱۳۹۰ است. نمونه مورد بررسی با در نظر گرفتن ویژگی‌های زیر انتخاب شده است:

۱. دوره مالی شرکت‌های نمونه مورد نظر منتهی به پایان اسفندماه هر سال باشد.
 ۲. اطلاعات مورد نیاز در طول دوره تحقیق در دسترس باشند.
 ۳. در گروه شرکت‌های سرمایه‌گذاری، واسطه‌گری، هلدینگ، بانک‌ها، نهادهای پولی و بیمه قرار نداشته باشند.
 ۴. تجدید ارائه به دلیل تغییر در استانداردهای حسابداری یا تغییر در دوره مالی صورت نگرفته باشد.
- پس از اعمال معیارهای فوق، ۲۴۷ شرکت (مشمول بر ۲،۲۳۸ مشاهده شرکت - سال) حائز شرایط انتخاب در نمونه تحقیق شدند.

تعیین گزارشگری مالی متقلبانه

آزمون رابطه بین گزارشگری مالی متقلبانه و سیاست تقسیم سود شرکتها، مستلزم شناسایی و تعیین گزارشگری مالی متقلبانه است. در این پژوهش منظور از گزارشگری مالی متقلبانه، تجدید ارائه‌هایی است که ناشی از انگیزه‌های فرصت‌طلبانه مدیریت می‌باشند. با این وجود، به منظور امکان مقایسه یافته‌های تحقیق با سایر پژوهش‌های داخلی و خارجی، گزارشگری مالی متقلبانه به عنوان متغیر وابسته (*Fraud*) به سه شکل زیر تعریف شده است:

الف. در صورتی شرکت در این دوره مرتکب گزارشگری مالی متقلبانه شده است که صورت‌های مالی خود را در دوره بعد، تجدید ارائه کرده باشد. به این ترتیب متغیر وابسته (*Fraud*) مقدار یک را اختیار خواهد کرد. این نحوه تعریف گزارشگری مالی متقلبانه با تحقیقات متعددی که تجدید ارائه صورت‌های مالی را به عنوان بارزترین نشانه تقلب و بی‌کیفیت بودن گزارشگری مالی دانسته‌اند، سازگار است. از میان ۲،۲۳۸ مشاهده شرکت - سال، ۱۷۴۵ مشاهده (۷۸٪)، صورت‌های مالی خود را در دوره بعد تجدید ارائه کرده‌اند.

ب. بر اساس مدل دستیابی به پیش‌بینی‌ها، در صورتی شرکت مرتکب گزارشگری مالی متقلبانه شده است که صورت‌های مالی خود را در دوره بعد تجدید ارائه کرده باشد و این تجدید ارائه ناشی از انگیزه‌های متقلبانه مدیریت باشد. در این صورت متغیر *Fraud* مقدار یک را اختیار خواهد کرد.

بر اساس مدل دستیابی به پیش‌بینی‌ها در صورتی تجدید ارائه صورت‌های مالی متقلبانه است که سود گزارش شده اولیه (یعنی، سود مدیریت شده) از سود تجدید ارائه شده (سود

واقعی) بزرگتر باشد (تجدید ارائه افزایشی) و همچنین، سود اولیه بزرگتر یا مساوی با سود پیش‌بینی شده مدیران باشد، در حالی که سود تجدید ارائه شده کمتر از سود پیش‌بینی شده است. مدل (۱)، این رابطه را نشان می‌دهد.

$$OI_{jt} - MF_{jt} > RI_{jt} \quad \text{مدل (۱)}$$

در مدل (۱)، OI سود اولیه، RI سود تجدید ارائه شده و MF نیز آخرین پیش‌بینی سود توسط مدیران برای سال t است، که قبل از صورت‌های مالی سال t منتشر شده است. در سایر موارد، تجدید ارائه غیر متقالبانه در نظر گرفته می‌شود. برای مثال، در صورتی که تجدید ارائه منجر به تغییر سود نشود یا سود تجدید ارائه شده از سود اولیه بزرگتر باشد (تجدید ارائه کاهش‌ی)، شرکت مرتکب تجدید ارائه متقالبانه نشده است [۸].

نگاره (۱)، تعداد تجدید ارائه‌های متعلق به گروه را نشان می‌دهد. بر اساس مدل دستیابی به پیش‌بینی‌ها، ۱۶۷ مشاهده شرکت-سال، مرتکب گزارشگری مالی متقالبانه شده‌اند. همچنین، تجدید ارائه ۱۵۷۸ مشاهده (تفاوت ردیف ۱ و ۴)، غیر متقالبانه طبقه‌بندی شده‌اند.

نگاره (۱): طبقه‌بندی تجدید ارائه‌ها

ردیف	شرح	مشاهده (درصد)
۱	تعداد کل تجدید ارائه‌ها	۱۷۴۵ (۱۰۰٪)
۲	متفاوت بودن سود تجدید ارائه شده و سود اولیه	۱۲۲۵ (۷۰٪)
۳	تجدید ارائه‌های افزایشی	۹۸۱ (۵۷٪)
۴	تجدید ارائه افزایشی متقالبانه	۱۶۷ (۱۰٪)
۵	تجدید ارائه افزایشی غیر متقالبانه	۸۱۴ (۴۷٪)
۶	تجدید ارائه کاهش‌ی	۲۲۴ (۱۳٪)

ج. از آنجا که در برخی تحقیقات [۱۳]، کل تجدید ارائه‌های افزایشی، فرصت طلبانه در نظر گرفته شده‌اند، در سومین تعریف از متغیر وابسته، تجدید ارائه‌هایی افزایشی به عنوان گزارشگری مالی متقالبانه تلقی شده‌اند و در این موارد متغیر *Fraud* مقدار یک را اختیار می‌کند. در مواردی که شرکت تجدید ارائه ننموده، تجدید ارائه منجر به تغییر در سود نشده است یا تجدید ارائه کاهش‌ی بوده است، *Fraud* مقدار صفر اختیار می‌کند.

مدل آزمون رابطه

به منظور آزمون رابطه تجدید ارائه و سیاست تقسیم سود، از مدل رگرسیون لجستیک با اثرات ثابت (۲) استفاده شده است که امکان استفاده از داده‌های تابلویی و کنترل اثرات متغیرهای اندازه‌گیری نشده را امکان‌پذیر می‌سازد:

مدل (۲)

$$FRAUD_{i,t} = \alpha_0 + \alpha_1 DIV_{i,t} + \alpha_2 SIZE_{i,t} + \alpha_3 ROA_{i,t} + \alpha_4 FIN_{i,t} + \alpha_5 LEV_{i,t} + \alpha_6 CFO_STD_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

مطابق با ادبیات تحقیق، سیاست تقسیم سود شرکت به عنوان متغیر مستقل (DIV) در قالب یک متغیر مجازی به دو صورت زیر تعریف می‌شود. (الف) توزیع یا عدم توزیع سود: در صورتی که شرکت سود توزیع کرده باشد، DIV برابر با یک و در غیر این صورت برابر با صفر است. (ب) نسبت توزیع سود: چنانچه نسبت توزیع سود شرکت بیشتر از ۲۵٪ باشد DIV متغیر برابر است با یک و در غیر این صورت برابر با صفر است. معیار ۲۵٪، مطابق با تحقیق اسکینر و سولتس (۲۰۱۱) و کاسکی و هانلون (۲۰۱۳) انتخاب شده است [۶ و ۱۲].

ارتباط بین سود تقسیمی و کیفیت سود ممکن است تحت تأثیر محیط اطلاعاتی و خاص هر شرکت باشد که در این تحقیق به منظور افزایش دقت و قابلیت اتکاء، نتایج متغیرهای زیر کنترل شده‌اند (تانگ و میائو، ۲۰۱۱): $SIZE$: اندازه شرکت، لگاریتم طبیعی فروش؛ ROA بازده دارایی‌ها، سود عملیاتی به میانگین کل دارایی‌ها؛ FIN : تأمین مالی خارجی، متغیر مجازی است، در صورتی که شرکت در طول سال تأمین مالی خارجی (بدهی جدید یا سهام منتشره جدید) داشته باشد و میزان آن ۲۰٪ یا بیشتر از میزان (بدهی یا سرمایه) موجود باشد برابر با یک و در غیر این صورت برابر با صفر است؛ LEV : اهرم مالی، کل بدهی‌ها به کل دارایی‌ها؛ CFO_STD : انحراف معیار جریان‌های نقدی عملیاتی طی دوره پنج ساله تقسیم بر مجموع دارایی‌ها.

یافته‌های تحقیق: آماره‌های توصیفی

آماره‌های توصیفی متغیرهای تحقیق (وابسته و کنترلی) در سه نمونه تحت بررسی در نگاره (۲) ارائه شده است. ستون (۱) نگاره (۲)، آماره‌های توصیفی متغیرها را برای نمونه‌ای

نشان می‌دهد که در آن تمامی تجدید ارايه‌ها به عنوان نشانه‌ای از گزارشگری مالی متقلبانه است. همان گونه که مشاهده می‌شود بر اساس نتایج آزمون مقایسه تفاوت‌ها، اختلاف معناداری بین میانگین تجدید ارايه در گروه شرکت‌های توزیع کننده سود تقسیمی (میانگین = $0/810$) و گروه شرکت‌هایی که سود بین سهامداران تقسیم نمی‌کنند (میانگین = $0/790$) وجود ندارد. این نتایج برای سطح توزیع سود (به عنوان متغیر مستقل) نیز مشابه است.

با این وجود، در خصوص متغیرهای کنترلی، تفاوت معناداری بین میانگین آنها در این گروه‌ها وجود دارد که نشان از وجود تفاوت در خصوصیات شرکت‌های توزیع کننده سود در مقایسه با شرکت‌های دیگر گروه دارد. مشابه فاما و فرنچ (۲۰۰۱)، نتایج نشان می‌دهد، شرکت‌های توزیع کننده سود، شرکت‌های بزرگ‌تری هستند و سودآورترند [۱۴]. همچنین، مشابه تحقیق تانگ و میائو (۲۰۱۱)، شرکت‌های توزیع کننده سود، اهرم مالی کوچکتری دارند و نوسانات جریان‌های نقدی آنها کوچک‌تر است [۷]. این نتایج در هر دو حالت توزیع یا عدم توزیع سود نقدی و سطح توزیع نقدی مشابه است.

ستون (۲) نگاره (۲)، آماره‌های توصیفی مربوط به نمونه‌ای ارايه شده است که بر اساس مدل دستیابی به پیش‌بینی‌ها، گزارشگری مالی آنها در دو گروه متقلبانه و غیرمتقلبانه طبقه‌بندی شده است. همان گونه که نتایج نشان می‌دهد، میانگین گزارشگری مالی متقلبانه در شرکت‌هایی که سود توزیع می‌کنند، در مقایسه با شرکت‌هایی که سود توزیع نمی‌کنند کمتر است و این تفاوت از نظر آماری معنادار است. نتایج به دست آمده در مورد متغیرهای کنترلی این نمونه، مشابه نتایجی است که در نمونه نخست تحقیق به آن اشاره شد.

آماره توصیفی نمونه تجدید ارايه افزایشی، در ستون (۳) نگاره (۲) ارايه شده است. همان گونه که مشاهده می‌شود، اختلاف معناداری بین متغیر تجدید ارايه (به عنوان نماینده کیفیت نامطلوب سود) در دو گروه تقسیم سود و عدم تقسیم سود مشاهده نمی‌شود.

نگاره (۲): آمار توصیفی متغیرها در سطح پرداخت و عدم پرداخت سود تقسیمی و نسبت توزیع سود در نمونه‌ها

ستون (۳) تجدید ارائه افزایشی در مقابل تجدید ارائه کاهش و عدم تجدید ارائه						ستون (۲) گزارشگری مالی متقلبانه در مقابل گزارشگری مالی غیر متقلبانه						ستون (۱) تجدید ارائه در مقابل عدم تجدید ارائه							
تقسیم سود		عدم تقسیم سود		آزمون تفاوت		تقسیم سود		عدم تقسیم سود		آزمون تفاوت		تقسیم سود		عدم تقسیم سود		آزمون تفاوت		متغیر	
میانگین	انحراف	میانگین	انحراف	میانگین	انحراف	میانگین	انحراف	میانگین	انحراف	میانگین	انحراف	میانگین	انحراف	میانگین	انحراف	میانگین	انحراف		
میانگین (۱)	معیار	میانگین	معیار	میانگین (۱)	معیار	میانگین	معیار	میانگین (۱)	معیار	میانگین	معیار	میانگین (۱)	معیار	میانگین	معیار	میانگین	معیار		
۰/۷۱۷	۰/۴۵۴	۰/۷۸۳	۰	۰/۴۴۳	۰/۳۲۳	۰/۷۷۳	۰/۴۴۵	۰/۸۸۱	۱	۰/۴۴۳	۱/۱۰۷	۰/۲۷۰	۰/۴۴۴	۰/۲۷۰	۰/۴۴۳	۱/۱۰۷	۰/۲۷۰	۰/۷۹۰	□ □ □ □ □
۰/۶۰۴	۵/۵۱۰	۵/۳۳۴	۵/۶۹۳	۵/۴۴۳	۵/۳۲۳	۵/۵۹۲	۵/۴۸۶	۵/۷۲۰	۵/۱۴۹	۵/۴۴۳	۵/۳۲۳	۵/۴۹۳	۵/۴۸۶	۵/۴۹۳	۵/۴۹۳	۵/۴۹۳	۵/۴۹۳	۵/۴۹۳	□ □ □ □
۰/۱۱۹	۰/۰۹۹	۰/۱۴۰	۰/۰۱۵	۰/۳۵۵	۱/۲۲۶	۰/۱۱۸	۰/۰۹۹	۰/۱۳۸	۰/۲۳۷	۰/۳۵۵	۱/۲۲۶	۰/۱۲۴	۰/۱۳۶	۰/۱۲۴	۰/۱۳۶	۰/۱۳۶	۰/۱۳۶	۰/۱۳۶	□ □ □
۰/۲۷۸	۰/۴۴۸	۰/۴۱۵	۰	۰/۱۰۳	۰/۴۶۸	۰/۲۷۰	۰	۰/۳۷۳	۰/۴۴۴	۰/۱۰۳	۰/۴۶۸	۰/۳۰۵	۰/۴۶۰	۰/۳۰۵	۰/۴۶۰	۰/۴۶۰	۰/۴۶۰	۰/۴۶۰	□ □ □
۰/۶۵۸	۰/۶۵۷	۰/۱۹۴	۰/۹۶۰	۰/۲۱۷	۰/۴۰۸	۰/۶۵۹	۰/۶۶۱	۰/۸۳۷	۰/۸۷۶	۰/۲۱۷	۰/۴۰۸	۰/۶۶۵	۰/۲۰۴	۰/۶۶۵	۰/۶۶۵	۰/۶۶۵	۰/۶۶۵	۰/۶۶۵	□ □ □
۰/۰۸۲	۰/۰۶۸	۰/۱۱۷	۰/۰۶۵	۰/۰۴۲	۰/۱۴۴	۰/۰۸۳	۰/۰۶۸	۰/۱۲۵	۰/۰۶۵	۰/۰۴۲	۰/۱۴۴	۰/۰۸۲	۰/۰۶۷	۰/۰۸۲	۰/۰۶۷	۰/۰۶۷	۰/۰۶۷	۰/۰۶۷	□ □ □ □ □ □ □
نسبت توزیع سود بالا نسبت توزیع سود پایین (بزرگ‌تر از ۲۵٪)						نسبت توزیع سود بالا نسبت توزیع سود پایین (کوچک‌تر از ۲۵٪)						نسبت توزیع سود بالا نسبت توزیع سود پایین (کوچک‌تر از ۲۵٪)							
تقسیم سود		عدم تقسیم سود		آزمون تفاوت		تقسیم سود		عدم تقسیم سود		آزمون تفاوت		تقسیم سود		عدم تقسیم سود		آزمون تفاوت		متغیر	
میانگین	انحراف	میانگین	انحراف	میانگین	انحراف	میانگین	انحراف	میانگین	انحراف	میانگین	انحراف	میانگین	انحراف	میانگین	انحراف	میانگین	انحراف		
میانگین (۱)	معیار	میانگین	معیار	میانگین (۱)	معیار	میانگین	معیار	میانگین (۱)	معیار	میانگین	معیار	میانگین (۱)	معیار	میانگین	معیار	میانگین	معیار		
۰/۷۶۸	۰/۴۲۳	۰/۷۹۰	۰	۰/۰۶۴	۰/۳۰۸	۰/۸۲۹	۰/۳۷۶	۰/۸۹۳	۱	۰/۰۶۴	۰/۳۰۸	۰/۸۰۰	۰/۳۹۷	۰/۸۰۰	۰/۳۹۷	۰/۳۹۷	۰/۳۹۷	۰/۳۹۷	□ □ □ □ □
۰/۶۴۷	۵/۵۲۸	۵/۴۸۷	۵/۷۲۶	۰/۱۸۱	۰/۸۲۰	۵/۶۲۲	۵/۴۹۴	۵/۷۴۷	۵/۴۴۱	۰/۱۸۱	۰/۸۲۰	۵/۴۸۸	۵/۴۲۵	۵/۴۸۸	۵/۴۲۵	۵/۴۲۵	۵/۴۲۵	۵/۴۲۵	□ □ □ □
۰/۱۴۸	۰/۱۱۶	۰/۱۱۹	۰/۰۵۱	۰/۱۴۰۶	۰/۶۳۱	۰/۱۴۱	۰/۱۱۶	۰/۱۶۷	۰/۰۰۴	۰/۱۴۰۶	۰/۶۳۱	۰/۱۴۸	۰/۱۲۴	۰/۱۴۸	۰/۱۲۴	۰/۱۲۴	۰/۱۲۴	۰/۱۲۴	□ □ □
۰/۲۶۸	۰/۴۴۴	۰/۳۲۲	۰	۰/۰۶۴	۰/۴۶۶	۰/۲۵۳	۰	۰/۳۱۷	۰/۴۳۵	۰/۰۶۴	۰/۴۶۶	۰/۲۹۰	۰/۴۵۴	۰/۲۹۰	۰/۴۵۴	۰/۴۵۴	۰/۴۵۴	۰/۴۵۴	□ □ □
۰/۶۲۷	۰/۶۳۷	۰/۷۶۴	۰/۱۵۲	۰/۱۲۸	۰/۲۹۴	۰/۶۲۶	۰/۶۳۷	۰/۷۵۴	۰/۱۵۵	۰/۱۲۸	۰/۲۹۴	۰/۶۳۲	۰/۱۵۵	۰/۶۳۲	۰/۶۳۲	۰/۶۳۲	۰/۶۳۲	۰/۶۳۲	□ □ □
۰/۰۸۴	۰/۰۶۸	۰/۰۷۰	۰/۰۸۷	۰/۰۰۳	۰/۰۸۴	۰/۰۸۶	۰/۰۶۸	۰/۰۷۵	۰/۰۸۹	۰/۰۰۳	۰/۰۸۴	۰/۰۸۴	۰/۰۷۶	۰/۰۸۴	۰/۰۷۶	۰/۰۷۶	۰/۰۷۶	۰/۰۷۶	□ □ □ □ □ □ □

نتایج آزمون اولیه

برای افزایش قابلیت اطمینان نتایج تحقیق، مشابه سایر پژوهش‌های داخلی، در گام نخست بدون توجه به دلایل و انگیزه‌های منتج به تجدید ارائه، رابطه بین سیاست تقسیم سود شرکت‌ها و گزارشگری مالی متقبلانه آزمون می‌شود. متغیر وابسته (*Fraud*) به این صورت تعریف می‌شود که اگر شرکت در طی دوره مالی، صورت‌های مالی خود را تجدید ارائه کند، *Fraud* برابر با یک و در غیر این صورت برابر با صفر است. نتایج برآورد مدل لوجستیک با متغیرهای مستقل توزیع سود و سطح سود تقسیمی به ترتیب در ستون‌های (۱) و (۲) در نگاره (۳) ارائه شده‌است. در صورتی که تجدید ارائه صورت‌های مالی نشان دهنده گزارشگری مالی متقبلانه باشد و سیاست تقسیم سود شرکت حاوی اطلاعاتی در خصوص کیفیت گزارشگری مالی شرکت باشد، باید ضریب برآوردی برای سیاست تقسیم سود (*DIV*) منفی و معنادار باشد.

نگاره (۳): رگرسیون لوجستیک نمونه تجدید ارائه در مقابل عدم تجدید ارائه

ستون (۲)		ستون (۱)		پیش‌بینی علامت	متغیر
سطح توزیع سود		توزیع یا عدم توزیع سود			
معناداری	ضریب	معناداری	ضریب		
۰/۱۵۴	۰/۸۹۷	۰/۱۱۳	۱/۰۳۹	-/+	مقدار ثابت
۰/۶۳۸	-۰/۰۷۰	۰/۳۲۴	-۰/۲۳۹	-	DIV
۰/۱۷۰	۰/۱۴۳	۰/۱۴۱	۰/۱۵۷	-	SIZE
۰/۵۸۱	-۰/۱۵۱	۰/۶۱۶	-۰/۱۴۰	-/+	ROA
۰/۰۳۴	-۰/۳۱۵**	۰/۰۳۶	-۰/۳۱۰**	-/+	FIN
۰/۲۰۳	-۰/۳۶۴	۰/۱۴۶	-۰/۴۲۹	-/+	LEV
۰/۰۳۱	۲/۷۱۳**	۰/۰۳۴	۲/۶۷۲**	+	CFO_STD
۱۲/۸۲۱ (۰/۰۴۶)		۱۳/۶۰۵ (۰/۰۳۴)		آماره کای-دو (معناداری)	
۸۱/۵		۸۱/۵		درصد صحت طبقه‌بندی الگو	
۵/۹۸۳ (۰/۶۴۹)		۸/۰۱۷ (۰/۴۳۲)		شاخص نیکویی برازش الگوی	

**، * به ترتیب در سطح خطای ۵٪ و ۱۰٪ معنادار

همان‌گونه که نتایج ارائه شده در نگاره (۳)، نشان می‌دهد، ضرایب برآوردی برای متغیر تقسیم سود، در رگرسیون لوجستیک برآوردی، مطابق انتظار، منفی است اما از لحاظ

آماري معنادار نمی‌باشد. به عبارت دیگر، همانند سایر پژوهش‌های انجام گرفته در داخل کشور، در زمانی که از تجدید ارائه به عنوان معیار کیفیت گزارشگری مالی استفاده می‌شود، نمی‌توان بین کیفیت گزارشگری مالی و سیاست‌های تقسیم سود شرکت رابطه معناداری مشاهده کرد. این نتایج با یافته‌های تحقیقات پیشین، از جمله برزده (۱۳۹۲) و علوی طبری و همکاران (۱۳۸۸) که نتوانسته است بین تقسیم سود و تجدید ارائه صورت‌های مالی رابطه‌ای بیابد، سازگار است [۱ و ۲].

نتایج آزمون رابطه بین گزارشگری مالی متقلبانه و سیاست تقسیم سود شرکت تمرکز اصلی این تحقیق، بر شرایطی است که می‌توان گزارشگری مالی متقلبانه شرکت‌ها را تعیین نمود. نگاره (۴)، نتایج حاصل از برآورد رگرسیون لجستیکی را نشان می‌دهد که متقلبانه یا غیر متقلبانه بودن گزارشگری مالی شرکت به عنوان متغیر وابسته است. همان‌گونه که پیش‌بینی می‌شد، ضریب برآوردی برای متغیرهای نشان دهنده سیاست تقسیم سود، برای هر دو حالت توزیع سود و سطح سود تقسیمی، منفی و از نظر آماری معنادار است. به این معنی که شرکت‌هایی که سود توزیع می‌کنند و یا بخش قابل توجهی از سود خود را بین سهامداران تقسیم می‌کنند، با احتمال کمتری اقدام به گزارشگری مالی متقلبانه می‌نمایند. این یافته با هر دو فرضیه نمایندگی و آگاهی دهنده بودن سود تقسیمی که رابطه مثبت و معناداری بین تقسیم سود شرکت‌ها و کیفیت گزارشگری مالی حمایت می‌کند، سازگار است.

همچنین متغیرهای کنترلی اندازه شرکت (*SIZE*)، بازده دارایی‌ها (*ROA*)، تأمین مالی خارجی (*FIN*) و اهرم مالی (*LEV*) رابطه منفی و معنادار و متغیر انحراف معیار جریان نقد عملیاتی (*CFO_STD*) رابطه مثبت و معناداری با گزارشگری مالی متقلبانه دارند. به این معنی که مقادیر بزرگ‌تر اهرم مالی و اندازه شرکت می‌تواند هزینه‌های نمایندگی را بکاهد و مانع رفتارهای فرصت طلبانه مدیران شود. بر اساس شواهدی که بارتون و وایمر (۲۰۰۴) ارائه می‌کنند انگیزه‌ی مدیران جهت گزارشگری با کیفیت بالا با افزایش میزان بدهی‌ها افزایش می‌یابد [۱۵]. همچنین علامت متغیر انحراف معیار جریان نقد عملیاتی مطابق تفسیر ارائه شده توسط هریبار و نیکولز (۲۰۰۷) مثبت است، به این معنی که در زمان کاهش نوسانات جریان‌های نقدی عملیاتی، مدیریت سود نیز کاهش یافته و کیفیت گزارشگری مالی افزایش می‌یابد [۱۶].

نگاره (۴): نتایج رگرسیون لجستیک نمونه گزارشگری مالی متقلبانه در مقابل غیر متقلبانه

(۲)		(۱)		پیش‌بینی	متغیر
سطح پرداخت سود		پرداخت یا عدم پرداخت سود			
معناداری	ضریب	معناداری	ضریب		
۰/۴۰۸	۰/۷۹۰	۰/۲۲۶	۱/۱۸۶	-/+	مقدار ثابت
۰/۰۲۶	-۰/۵۶۸**	۰/۰۱۲	-۰/۸۶۵**	-	DIV
۰/۰۳۹	-۰/۳۲۷**	۰/۰۵۹	-۰/۲۹۹*	-	SIZE
۰/۰۱۶	-۱/۷۳۹**	۰/۰۳۴	-۱/۸۳۲**	-/+	ROA
۰/۰۸۹	-۰/۵۰۲*	۰/۰۷۸	-۰/۵۲۴*	-/+	FIN
۰/۰۹۹	-۰/۸۹۳*	۰/۰۹۵	-۰/۹۳۳*	-/+	LEV
۰/۰۱۹	۳/۰۲۹**	۰/۰۴۶	۲/۵۴۵**	+	CFO_STD
۳۵/۶۷۳ (۰/۰۰۰)		۳۶/۴۱۱ (۰/۰۰۰)		آماره کای-دو (معناداری)	
۸۶/۸		۸۶/۸		درصد صحت طبقه‌بندی الگو	
۱۰/۹۱۷ (۰/۲۰۶)		۸/۶۸۰ (۰/۳۷۰)		شاخص نیکویی برازش رگرسیون	

**،* به ترتیب در سطح خطای ۵٪ و ۱۰٪ معنادار

نتایج آزمون‌های اضافی

از آنجا که در ادبیات تحقیق تاکید شده‌است در مواردی که مدیریت سود با افزایش درآمد شناسایی شده همراه است، احتمال بروز رفتار متقلبانه مدیریت بیشتر است، در این بخش نتایج برآورد رگرسیونی ارائه شده که تجدید ارائه افزایشی را نشان دهنده گزارشگری مالی متقلبانه تلقی کرده‌است. نتایج حاصل از برآورد این مدل رگرسیون لجستیک در نگاره (۵) ارائه شده‌است.

همان‌گونه که نتایج مربوط به ستون مدل (۱) نگاره (۵) نشان می‌دهد، ضریب برآوردی برای متغیر نشان‌دهنده توزیع و سطح توزیع سود سهام (DIV) در سطح اطمینان ۹۵٪ معنادار است. اما علامت آن بر خلاف انتظار، مثبت است. علامت مثبت ضرایب برآوردی برای این متغیر به این معناست که گروه شرکت‌های موجود در نمونه تجدید ارائه افزایشی، در مقایسه با سایر شرکت‌ها، بیشتر اقدام به توزیع سود می‌نمایند. این یافته بر خلاف جریان مشخصی از ادبیات تحقیق است که هر گونه افزایش در ارقام تعهدی اختیاری مدیریت را نوعی مدیریت سود فرصت‌طلبانه تلقی می‌کنند [۱۳]. زیرا بر اساس نتایج به دست آمده،

این گونه شرکت‌ها قادر به توزیع سود بین سهامداران خود می‌باشند. یعنی سود این شرکت‌ها از کیفیت لازم برخوردار است.

این نتیجه، از عدم طبقه‌بندی تمامی تجدید ارائه‌های افزایشی در گروه غیر متقلبانه حمایت می‌کند. در شرایطی که انگیزه‌های منجر به تجدید ارائه، بر انتقال اطلاعات خصوصی مدیریت به سرمایه‌گذاران مبتنی است، افزایش تصنعی سود در دوره جاری نشان دهنده چشم انداز مطلوب مدیریت نسبت به آینده است و بنابراین، توزیع سود به سرمایه‌گذاران این پیام مدیریت را تقویت می‌کند. به طور کلی، نتایج ارائه شده در نگاره (۵)، حکایت از این موضوع دارد که کاهش یا افزایشی بودن اعمال اختیار از سوی مدیریت، معیار چندان مناسبی در خصوص کیفیت گزارشگری مالی شرکت‌ها به دست نمی‌دهد.

نگاره (۵): رگرسیون لجستیک نمونه تجدید ارائه افزایشی

ستون (۲) سطح پرداخت سود تقسیمی		ستون (۱) پرداخت یا عدم پرداخت سود سهام		پیش‌بینی	متغیر
معناداری	ضریب	معناداری	ضریب		
۰/۰۰۵	۲/۶۰۶***	۰/۰۶۸	۱/۸۱۴*	-/+	مقدار ثابت
۰/۰۰۹	۰/۵۶۳***	۰/۰۴۰	۰/۷۴۳***	-	DIV
۰/۰۱۵	-۰/۳۴۰***	۰/۰۱۳	-۰/۳۴۶***	-	SIZE
۰/۵۲۸	-۰/۵۷۳	۰/۵۷۲	-۰/۵۱۲	-/+	ROA
۰/۵۵۲	-۰/۱۳۴	۰/۶۵۱	-۰/۱۰۳	-/+	FIN
۰/۰۹۵	۱/۰۳۷*	۰/۰۴۰	۱/۲۸۳***	-/+	LEV
۰/۶۴۷	-۰/۶۹۳	۰/۶۶۴	-۰/۶۶۲	+	CFO_STD
۱۵/۰۰۷ (۰/۰۲۰)		۱۸/۹۰۳ (۰/۰۰۴)			آماره کای-دو (معناداری)
۷۷/۶		۷۷/۶			درصد صحت طبقه‌بندی الگو
۵/۵۴۷ (۰/۶۹۸)		۷/۷۳۲ (۰/۴۶۰)			شاخص نیکویی برازش رگرسیون

***، ** به ترتیب در سطح خطای ۵٪ و ۱۰٪ معنادار

نتیجه گیری

در تحقیق حاضر رابطه بینسیاست‌های تقسیم سود و گزارشگری مالی متقلبانه بررسی شده است. بر خلاف تحقیقات پیشین که تمامی تجدید ارائه‌های صورت‌های مالی را نشانه بی‌کیفیتی گزارشگری مالی دانسته‌اند، در این تحقیق تنها تجدید ارائه‌های ناشی از انگیزه‌های فرصت‌طلبانه به عنوان گزارشگری مالی متقلبانه در نظر گرفته شده است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد، شرکت‌هایی که اقدام به توزیع سود بین سهامداران خود می‌نمایند و همچنین بخش قابل توجهی از سود خود را توزیع می‌کنند، با احتمال کمتری اقدام به گزارشگری مالی متقلبانه می‌نمایند.

این یافته، نشان داد که چرا در تحقیقات داخلی پیشین، محققان نتوانستند بین تجدید ارائه به عنوان معیاری از کیفیت سود و سیاست‌های تقسیم سود شرکت‌ها رابطه بیابند [۱] و [۲]. از آنجا که بخش عمده‌ای از شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، صورت‌های مالی خود را تجدید ارائه می‌کنند، لذا این تحقیقات نتوانستند رابطه معناداری بین تجدید ارائه و تقسیم سود شرکت‌ها بیابند. نتایج تحقیق حاضر بر درستی این موضوع صحه گذاشت که تنها زمانی می‌توان تجدید ارائه را به عنوان معیاری از کیفیت نامطلوب گزارشگری مالی مد نظر قرار داد که ناشی از انگیزه‌های متقلبانه مدیریت باشد. صرف تجدید ارائه یا افزایشی بودن محتوای تجدید ارائه دلیلی بر گزارشگری مالی متقلبانه نیست. این دیدگاه که سیاست‌های تقسیم سود با کیفیت گزارشگری مالی رابطه دارد از مبنای تئوریک (فرضیه محتوای اطلاعاتی سود نقدی) برخوردار است و نتایج آزمونهای تحقیق نیز چنین دیدگاهی را تأیید می‌کند. به طور کلی این نتایج نشان می‌دهد که سود تقسیمی یک پتانسیل مطلوبی در ارتباط با کیفیت سود دارد.

محدودیت‌های تحقیق

در این تحقیق، برای تعیین انگیزه‌های مدیریت در تجدید ارائه صورت‌های مالی، از پیش‌بینی سود هر سهم که توسط مدیریت ارائه می‌شود، استفاده شده است. از لحاظ مبانی نظری بهتر آن بود که پیش‌بینی تحلیل‌گران مالی به عنوان معیار استفاده می‌شد. با این وجود، نبود پایگاه اطلاعاتی در این خصوص در بازار سرمایه ایران، استفاده از پیش‌بینی تحلیل‌گران مالی را ناممکن می‌سازد.

منابع

- [۱] برزده، سید امیر. (۱۳۹۲). «تأثیر وضعیت تقسیم سود شرکت‌ها بر معیارهای کیفیت سود»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، موسسه آموزش عالی رجاء.
- [۲] علوی طبری، سید حسین؛ مجتهدزاده، ویدا، سلیمانی امیری، غلامرضا؛ عاملی، یلدا. (۱۳۸۸). رابطه کیفیت سود و سود تقسیمی در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران. *بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، دوره ۱۶، شماره ۵۶، ص ۹۳ تا ۱۰۶.
- [۳] تهرانی، رضا؛ ذاکری، حامد. (۱۳۸۸). بررسی رابطه بین کیفیت سود و سود تقسیمی در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران. *فصلنامه بورس اوراق بهادار*، سال دوم، شماره ۵، ص ۵۵-۳۹.
- [۴] جهانخانی علی و سعید قربانی (۱۳۸۴). شناسایی و تبیین عوامل تعیین‌کننده سیاست تقسیم سود شرکت‌های پذیرفته شده در سازمان بورس اوراق بهادار تهران. *تحقیقات مالی*، ۷(۲): ۴۸-۲۷.
- [۵] عامری، مریم. (۱۳۸۶). *سیاست تقسیم سود و عوامل موثر بر آن در شرکت‌های بورس و رابطه آن با کیفیت سود*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه الزهراء (س).
- [6] Skinner, D.; Soltis, E. (2011). What do dividends tell us about earnings quality?. *Review of Accounting Studies*, 16(1), 1-28.
- [7] Tong, Y.H; Miao, B. (2011). Are Dividends Associated with the Quality of Earnings? *Accounting horizons*, 25(1), 183-205.
- [8] Badertscher, B.A.; Collins, D.W.; Lys, T.Z. (2012). Discretionary accounting choices and the predictive ability of accruals with respect to future cash flows. *Journal of Accounting and Economics*, 53(1-2), 330-352.
- [9] Dechow, P.; Ge, W.; Schrand, C. (2009). Understanding earnings quality: A review of the proxies, their determinants and their consequences. *Journal of Accounting and Economics*, 50, 344-401.
- [10] Dichev, I.D.; Graham, J.R.; Harvey, C.R.; Rajgopal, S. (2013). Earnings quality: Evidence from the field, *Journal of Accounting and Economics*, 56(2-3), 1-33.
- [11] DeAngelo, H.; DeAngelo, L.; Skinner, D. (2004). Are dividends disappearing? Dividend concentration and the consolidation of earnings. *Journal of Financial Economics* 72 (3), 425-56.
- [12] Caskey, J.; Hanlon, M. (2013), Dividend Policy at Firms Accused of Accounting Fraud Dividend Policy at Firms Accused of Accounting Fraud. *Contemporary Accounting Research*, 30(2), 818-850, 33.

- [13] Li, S; Park, S.H.; Bao R.S. (2014). How much can we trust the financial report?: Earnings management in emerging economies. *International Journal of Emerging Markets*, 9(1), 33-53.
- [14] Fama, G.; French, K. (2001). Disappearing dividends: Changing firm characteristics or lower propensity to pay? *Journal of Financial Economics* 60 (1), 3-43.
- [15] Barton, J.; Waymire, G. (2004). Investor protection under unregulated financial reporting. *Journal of Accounting and Economics*, 38, 65-116.
- [16] Hribar, P.; Nichols, C. (2007). The use of unsigned earnings quality measures in tests of earnings management. *Journal of Accounting Research*, 45, 1017-1053.

